

PM 2017:238 RV (Dnr 135-1163/2017)

Förslag på ramverk för naturvärdesbedömning i marin miljö - MOSAIC

Remiss från Havs- och vattenmyndigheten

Remisstid den 10 november 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Havs- och vattenmyndigheten har gett AquaBiota i uppdrag att utveckla ett förslag till nationellt ramverk för bedömning av naturvärden och grön infrastruktur i marin miljö. Syftet med MOSAIC (metoder för spatiell, adaptiv och integrativ ekosystem-baserad naturvärdesbedömning) är att sammanställa och öka kunskapen om naturvärden och grön infrastruktur för att fungera som ett verktyg vid fysisk planering, områdesskydd, miljökonsekvensbeskrivningar, dispensprövningar, kompensationsåtgärder med mera. För att värdera och prioritera områden för naturvård och fysisk planering behöver information och kunskap sammanställas på ett sådant sätt att det är lätt att använda vid bedömningar. Det finns också ett behov av att kunna jämföra olika områden med varandra för att kunna avgöra om ett är mer värdefullt än ett annat samt att kunna identifiera vilka områden som är känsliga för olika typer av mänskliga aktiviteter. Ramverket ska gälla för alla svenska marina miljöer och fungera på olika geografiska skalor samt bygga på så objektiva bedömningar som möjligt.

Havs- och vattenmyndigheten har remitterat förslaget till ramverk till staden för yttrande.

Remissen i sin helhet finns att läsa i sin helhet på [Havs- och vattenmyndighetens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att det tillförs kunskapsunderlag som på sikt kan bidra till att stötta förvaltning och utveckling av marina miljöer men

konstaterar likt miljö- och hälsoskyddsnämnden att ramverket bör bearbetas ytterligare innan det kan nyttjas fullt ut.

Exploateringsnämnden bedömer att naturvärdeskartor och kartor över områden som är mer känsliga för mänsklig påverkan kan utgöra viktiga underlag för fysisk planering.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ställer sig positiv till ramverket men menar att det i sin nuvarande form är komplicerat och kan försvåra förståelse när ramverket används i miljöprövning.

Stadsbyggnadsnämnden ställer sig positiv men lyfter vikten av att ramverket behöver vara användarvänligt och pedagogiskt utformat.

Stockholms Stadshus AB anser att det är viktigt att framöver kunna säkerställa att det går att ta hänsyn till olika platsspecifika förutsättningar och att ramverket inte används schablonartat.

Mina synpunkter

Vi behöver öka vår förståelse för den gröna och blå infrastrukturens ekosystemtjänster. MOSAIC är ett viktigt och värdefullt verktyg som nu tas fram av Havs- och vattenmyndigheten. Från Stockholms stads sida vill jag lyfta vikten av att ramverket görs användarvänligt och lättförståeligt för alla typer av användare. Detta är särskilt viktigt för att ramverket enkelt ska kunna användas i miljöprövning. Det är även viktigt att miljöövervakning kan göras systematiskt och under långa tidsserier för att kvalificerade bedömningar ska vara möjliga.

Stockholms stad har tre kustvattenförekomster, Brunnsviken, Strömmen och Lilla Värtan. Ingen av dessa når idag god ekologisk status. Förlusten av biologisk mångfald är en av vår tids stora frågor och även en fråga om havens resiliens och överlevnad. Östersjön är hårt belastad och ramverket MOSAIC är ett verktyg för hur vi ska kartlägga vad som ska skyddas och var det ska göras. Insatser för att bevara och stärka biologisk mångfald behöver göras med ett helhetsperspektiv och med hänsyn till lokala förutsättningar.

Jag välkomnar ramverket och anser att ett verktyg som underlättar bedömning av naturvärden i marin miljö är mycket värdefullt.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 25 oktober 2017

KATARINA LUHR

Bilagor

1. Remissen, sammanfattning.
2. PM från Havs- och vattenmyndigheten till remissen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Havs- och vattenmyndigheten har gett AquaBiota i uppdrag att utveckla ett förslag till nationellt ramverk för bedömning av naturvärden och grön infrastruktur i marin miljö. Syftet med MOSAIC (metoder för spatiell, adaptiv och integrativ ekosystem-baserad naturvärdesbedömning) är att sammanställa och öka kunskapen om naturvärden och grön infrastruktur för att fungera som ett verktyg vid fysisk planering, områdesskydd, miljökonsekvensbeskrivningar, dispensprövningar, kompensationsåtgärder med mera.. För att värdera och prioritera områden för naturvård och fysisk planering behöver information och kunskap sammanställas på ett sådant sätt att det är lätt att använda vid bedömningar. Det finns också ett behov av att kunna jämföra olika områden med varandra för att kunna avgöra om ett är mer värdefullt än ett annat samt att kunna identifiera vilka områden som är känsliga för olika typer av mänskliga aktiviteter. Ramverket ska gälla för alla svenska marina miljöer och fungera på olika geografiska skalor samt bygga på så objektiva bedömningar som möjligt.

Ramverket är uppdelat i en grundläggande och en fördjupad naturvärdesbedömning. I den grundläggande naturvärdesbedömningen, som Havs- och vattenmyndigheten samordnar, identifieras vilka ekosystemkomponenter som är värdefulla och som bör prioriteras, t.ex. populationer, arter, livsmiljöer med mera. Ekosystemkomponenterna värderas genom ett poängsystem utifrån ett antal kriterier som hotstatus, biologisk mångfald, och ekologisk funktion. I den fördjupade naturvärdesbedömningen, som länsstyrelserna samordnar, identifieras var värdekärnor och värdetrakter är lokaliserade. All information kommer att ligga i ett web-baserat IT-stöd som ska tas fram under år 2018. Stödet kommer att vara fritt tillgängligt och ska kunna användas av bland annat kommunerna i deras arbete med fysisk planering, miljöprövningar med mera..

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Stadshus AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 oktober 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöprogram för Stockholms stad konstaterar att anspråken på markanvändning i kombination med pågående klimatförändringar, ställer höga krav på hur staden planeras och strategiskt arbetar med grönytor, vattenförekomster och stadsmiljöer för rekreation, biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att det tillförs kunskapsunderlag som på sikt kan bidra till att stötta förvaltning och utveckling av marina miljöer, exempelvis vid fysisk planering, miljökonsekvensbedömningar eller dispensprövningar.

Stadsledningskontoret konstaterar liksom miljö- och hälsoskyddsnämnden att ramverket bör bearbetas ytterligare innan det kan nyttjas fullt ut.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att Havs- och

vattenmyndigheten remiss om förslag på ramverk för naturvärdesbedömning i marin miljö - MOSAIC anses besvarad med vad som framgår av detta utlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 följande.

1. Exploateringsnämnden besvarar remissen med kontorets tjänsteutlåtande.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret är positivt till det föreslagna ramverket som kan bidra till bevarandet av naturvärden och ekosystemtjänster samt skapa en grund för en väl fungerande grön infrastruktur. Det behövs en ökad kännedom om naturvärden och arters spridningsmönster.

Exploateringskontoret bedömer att naturvärdeskartor och kartor över områden som är mer känsliga för mänsklig påverkan kan utgöra viktiga underlag för fysisk planering.

Däremot har exploateringskontoret inga synpunkter på de föreslagna metoderna som ska tillämpas i samband med naturvärdesbedömningarna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 september 2017 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att godkänna och översända förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen ställer sig positiv till att man tagit fram en metod för att göra likvärdiga naturvärdesbedömningar av alla marina miljöer. Stockholms stad har tre kustvattenförekomster, Brunnsviken, Strömmen och Lilla Värtan, som i sin tur är indelade i flera vattenområden. Det kartunderlag som tas fram inom ramverket kan fungera som ett värdefullt och användbart underlag vid miljöprövningar och kommunal fysisk planering, eftersom underlaget ger värdefull information om var naturvärden och värdekärnor är lokaliserade och vilka områden som är mer känsliga för mänsklig påverkan. Att olika områden viktas mot varandra för att på så sätt ringa in de allra viktigaste gör det möjligt att prioritera de biologiskt rikaste områdena. Därmed blir det möjligt att behålla åtminstone dessa så funktionella som det går inför framtiden. Det är även fördelaktigt att utgå från ett landskapsperspektiv vid utpekande av områden med särskilt stor ekologisk betydelse för att därefter zooma in på regionala och lokala platser. Miljöförvaltningen anser dock att verktyget behöver bearbetas ytterligare innan det kan användas fullt ut. Därutöver krävs en kvalitetsgranskning på naturvetenskaplig nivå och den expertgrupp som nämns, där marinbiologiska forskare bör ingå, är viktig.

Ramverket och poängsystemet är i nuvarande form komplicerat och svårtydbart, trots en relativt enkel poängtabell och tydliga flödesscheman. Detta kan göra det svårt att använda vid t ex en miljöprövning, eftersom tillämpningen kräver att man förstår begreppen och

hänger med i resonemangen. Det kan vara svårt till och med för naturvårdskunniga personer att få en god uppfattning om poängsystemet (t ex: hur relevant är viktningen av olika komponenter?).

Vidare anser Miljöförvaltningen att det i poängsystemet är olämpligt att räkna med de direkta ekosystemtjänsterna, t ex de försörjande och kulturella, på samma villkor som de indirekta ekosystemtjänsterna, t ex biologisk mångfald, då det är de sistnämnda som är helt nödvändiga för ekosystemens funktion.

De arter som har en nyckelfunktion för själva ekosystemet bör således viktas tyngre än arter som har ett ekonomiskt eller rekreativt värde. Dessutom kan intresset för vissa försörjande ekosystem- tjänster (som jakt eller fiske) i vissa fall komma i konflikt med naturvårdsintresset. Därutöver kan själva begreppen ”direkta” och ”indirekta” ekosystemtjänster vara problematiska för förståelsen av vad som är viktigast att skydda och värna rent ekologiskt. Det framgår inte med önskvärd tydlighet av dessa begrepp att det är de ”indirekta” ekosystemtjänsterna som är oumbärliga för ekosystemens funktion – inte de ”direkta”, vilka snarare har att göra med direkt nytta för människor. En värdering av direkta ekosystemtjänster kan vara intressant att göra separat, men bör inte räknas ihop med ekosystemfunktionerna i värderingen

Att modellera fram yttäckande kartor över naturvärden med god kvalitet ställer stora krav på underlagsdata. Resultatet av en modellering är beroende av kvaliteten på ingående data och det kommer krävas vidare inventering av naturvärden i marin miljö för att kunna få säkra bedömningar. Det är även angeläget att det framgår vilka osäkerheter som finns för varje bedömning.

Miljöförvaltningen anser även att ramverket behöver vidareutvecklas gällande metod för analys av konnektivitet i samband med framtagande av värdekärnor och värdestrakter.

Slutligen finns det ett par frågeställningar som bör belysas bättre i de övergripande presentationerna av verktyget:

1) På vilket sätt kan man få med potential för återkolonisering av vissa arter om miljön förbättras? Östersjön är redan idag ett hårt stressat ekosystem där t ex tångbälten försvunnit pga. övergödning och vissa fågelarter, t ex ejder, som varit vanliga uppvisar en kraftig nedgång i populationerna. Om miljötillståndet förbättras, på vilket sätt går det då att uppskatta möjligheten av en återkolonisering av dessa arter?

2) På vilket sätt är systemet ”adaptivt” (vilket anges som målsättning), d.v.s. vilken flexibilitet har systemet för uppdatering med ny kunskap?

Sammanfattningsvis ställer sig Miljöförvaltningen positiv till ramverket och anser att kartunderlaget kan fungera som ett värdefullt och användbart verktyg vid t ex miljöprövningar och kommunal fysisk planering, men anser att verktyget behöver bearbetas ytterligare innan det kan användas fullt ut.

Förslaget bedöms inte innebära någon ytterligare arbetsinsats från förvaltningens sida.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Det är ett ambitiöst, omfattande och komplext material som tagits fram av Havs- och vattenmyndigheten. Behovet av kunskap är stort om marina naturvärden, arters

utbrednings- och spridningsmönster samt vilken funktion olika biotiska ekosystemkomponenter har. Kontoret instämmer i att det finns behov av att kunna göra naturvärdesbedömningar av marina miljöer.

Kontoret har inga synpunkter i sak när det gäller struktur och innehåll samt olika viktningskriterier och begrepp i det föreslagna ramverket MOSAIC. Det är bra att det förutom olika naturvärden även finns resonemang om värdekärnor och deras funktion beroende på konnektivitet.

Det behövs även ökad kunskap om vilka marina områden som är känsliga för mänskliga aktiviteter, vilket bland annat är viktigt att känna till vid fysisk planering. Det planerade slutresultatet, i form av kartor över naturvärden och områden som är mer känsliga för specifika mänskliga påverkansfaktorer, kommer sannolikt att kunna utgöra ett värdefullt planeringsunderlag för den fysiska planeringen. Viktigt är dock att användarvänlighet och pedagogisk utformning är i fokus.

Kontorets förslag till beslut är att stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 27 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Hamn AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Bolaget ser att verktyg för bedömning av marina naturvärden är mycket värdefullt för miljöprövningar och dispensärenden. Kring många marina områden saknas kunskap och kan den fördjupas och tillgängliggöras är det av stor nytta för både miljön och bolaget.

Upplägget med ett grundläggande allmänt underlag och ett områdesvis mer fördjupat underlag är förmodligen det bästa sättet att få så stor täckning som möjligt för karterade områden. Hur sedan det grundläggande underlaget kommer att kunna användas är svårt att bedöma i det här skedet. Innan bedömningsgrunderna utvärderats är det viktigt att bedömningarna inte genomförs schablonartat utan att det vid prövningar tas hänsyn till fördjupade och platsspecifika underlag. Rent tekniskt är det också praktiskt om det inte skapas flera kartverktyg parallellt med varandra.

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen ser positivt på ramverkets syfte att skapa kännedom om naturvärden i marin miljö. I Stockholms stads miljöprogram framgår att det är viktigt att kunna säkra särskilt betydelsefulla kärnområden, spridningszoner och livsmiljöer för skyddsvärda arter. Koncernledningen bedömer att ramverket kan, precis som remissunderlaget beskriver, stödja myndigheternas arbete med både ärendehantering och fysisk planering.

Stockholms Hamn lyfter fram att det viktigt att bedömningsgrunderna i ramverket inte används schablonartat innan de har utvärderats utan att ta hänsyn till fördjupade och platsspecifika underlag, vilket koncernledningen instämmer i. Koncernledningen ser att det vid framtagandet av ramverket kan ha funnits ställningstaganden och avgränsningar där det är svårt att överblicka konsekvenserna. Det är viktigt att framöver kunna säkerställa att det går att ta hänsyn till olika platsspecifika förutsättningar, då ramverket successivt kommer att utvärderas och utvecklas.

Med beaktande av framförda synpunkter ställer sig koncernledningen sammantaget positivt till förslaget om ramverk för naturvärdesbedömning i marin miljö.